

BRÖLLOPSSTUGAN PÅ NORRGÅRDEN I FLATMO

Antikvarisk medverkan vid återställning efter brandskador på
fasadpanel, fönster, yttertak samt väggar och tak i salen

Flatmo 2:6
Forsa socken
Hudiksvalls kommun
Gävleborgs län
2023–2025

Daniel Olsson

Slutrapport
Avser byggnadsvårdsbidrag och tillstånd enligt KML
Länsstyrelsens dnr: 6378-2023, 7709-2023, 7804-2024
Beställare: Thomas Hägg

Bröllopsstugan på Norrgården i Flatmo

Antikvarisk medverkan vid återställning efter brandskador på fasadpanel, fönster,
yttertak samt väggar och tak i salen

Flatmo 2:6
Forsa socken
Hudiksvalls kommun
Gävleborgs län
2023–2025

Rapport 2026:23
Daniel Olsson

Länsmuseet Gävleborgs rapportserie

Rapportserien innefattar rapporter inom länsmuseets verksamhetsområden arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård, kulturmiljövård, etnologi, konst- och kulturhistoria.

Du kan själv ladda hem rapporter i PDF-format från länsmuseets hemsida www.lansmuseetgavleborg.se

Rapporter, böcker och mycket annat kan du köpa/beställa i länsmuseets butik butik@xlm.se

Utgivning och distribution:

Länsmuseet Gävleborg

Södra Strandgatan 20, 802 50 Gävle

www.lansmuseetgavleborg.se

© Länsmuseet Gävleborg 2026

Omslagsbild: Bröllopsstugan på Norrgården i Flatmo under pågående restaurering. Foto från sydväst: Daniel Olsson, 2024-05-20.

Länsmuseet Gävleborg medger spridning av dokumentationsmaterialet med Creative Commons licensen CC-BY, undantag kartmaterialet: © Lantmäteriet, dnr I2018/00110.

ISSN 0281-3181

Print: Trycktrean

Innehållsförteckning

Tekniska och administrativa uppgifter	4
Sammanfattning.....	4
Antikvarisk slutbedömning.....	5
Karta.....	6
Lagskydd och kulturhistorisk status.....	7
Historik	7
Bröllopsstugan	8
Orsaker till åtgärder.....	10
Yttertak	11
Fasadpanel mot söder.....	12
Fasadpanel mot väster	13
Fönster.....	14
Salens innertak	15
Salens tapet och taklist.....	15
Ärendets fortsättning.....	16
Utförda åtgärder	16
Yttertak	16
Fasadpanel mot söder.....	18
Fasadpanel mot väster	20
Fönster.....	23
Salens innertak	24
Salens tapet och taklist.....	25
Avvikelser från beslut	26
Återstående väsentliga skador.....	26
Antikvariska ställningstaganden	27
Fasadpanelens utformning	27
Val av fönsterglas.....	27
Övriga antikvariska iakttagelser.....	28
Övrigt.....	29
Källor.....	31
Arkiv	31
Tryckta källor.....	31
Otryckta källor	31
Informanter.....	31

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer:	6378-2023, 7709-2023, 7804-2024
Beslutsdatum:	2024-04-16, 2024-04-18, 2024-11-01
Länsmuseets diarienummer:	2023-258/311, 2024-72/311, 2025-39/311
Projektid:	Oktober 2023–december 2025
Besiktningar:	2023-09-11, fotodokumentation 2023-10-26, antikvarisk medverkan 2023-11-07, antikvarisk medverkan 2024-05-20, antikvarisk medverkan 2024-07-03, antikvarisk medverkan 2025-01-28, antikvarisk medverkan 2025-12-16, antikvarisk medverkan
Antikvarisk medverkan:	Länsmuseet Gävleborg, byggnads- antikvarie Daniel Olsson
Entreprenör: Panel, fönster, yttertak	Forsa Trähantverk, Näsvisken
Kontaktperson:	Markus Ståhl
Entreprenör: Innertak och tapeter	Forsa Hantverk & Byggnadsvård, Näsvisken
Kontaktperson:	Alf Blom
Entreprenör: Plåt	Pj Plåt AB, Delsbo
Materialleverantörer: Virke	Forsa Trähantverk, Näsvisken
Virke	Carl-Johan Staffansson, Stocksbo
Taktegel	Vittinge Tegelbruk, Vittinge
Plåt	Bejier Byggmaterial, Hudiksvall
Färg	Wibo linoljefärg, Göteborg

Dokumentationsmaterialet förvaras i länsmuseets arkiv.

Sammanfattning

Under perioden oktober 2023 till december 2025 har bröllopsstugan vid byggnadsminnet Norrgården i Flatmo, Forsa socken, genomgått en restaurering i fyra etapper. Natten till den 7 augusti 2023 drog ett mycket kraftigt åskväder fram över stora delar av Sverige och vid Norrgården i Flatmo slog blixten ned i den stora ladugården som antändes och inte gick att rädda. Branden spred sig även till den närliggande bröllopsstugan från 1832, men genom en omfattande insats av fastighetsägare, räddningstjänst och grannar kunde denna byggnad räddas. Skadorna blev dock omfattande på främst träpanel, fönster, yttertak samt i form av vattenskadorna i delar av byggnaden, i första hand i salen på övervåningen med målat innertak och den dekorationsmålade taklisten.

Renoveringen av yttertak, fasadpanel och fönster har utförts av Markus Ståhl, Forsa Trähantverk, Näsvisken, plåtarbeten har utförts av Pj Plåt AB, Delsbo, och för målning av innertak samt restaurering av den målade taklisten i salen på övervåningen har konservator Alf Blom, Forsa Hantverk & Byggnadsvård, Näsvisken, ansvarat. Länsmuseet Gävleborg har deltagit i arbetet som antikvariskt medverkande genom byggnadsantikvarie Daniel Olsson som har utfört sju besök på plats under arbetets gång.

Etapp 1, som utfördes under hösten 2023 och våren 2024, omfattade demontering av yttertaket brandskadade delar och återuppbyggnad av en ny takkonstruktion med fyra nya taktassar, ny taktro, läkt, masonit, strö- och bärläkt samt

läggning av nyttillverkade lertegelpannor. I denna etapp ingick även renovering av samtliga fönsterbågar mot väster och söder, varvid sammanlagt tre trälagningar utfördes och 25 nyttillverkade glasrutor sattes in innan fönstren målades med linoljafärg i bruten vit kulör.

Etapp 2, som utfördes under våren och försommaren 2024, innefattade återställning av de skador som släckningsarbetets vattenbegjutning av byggnaden orsakade i den övre salen. Efter täckning av golv och väggar skrapades all limfärg på innertaket ned, de många fuktskadorna behandlades med schellack, därefter oljegrund och slutligen med en matt emulsionsfärg i en strykning. De delar av den målade taklisten som hade släppt från underlaget sattes tillbaka och på fuktskadade partier av taklisten målades den vita bakgrunden i med emulsionsfärg och olja. Tapeterna behövde efter torkning inte åtgärdas, men limning utfördes på ett ställe där tapeten hade släppt från underlaget.

Etapp 3, vilken bestod av återställning av fasadpanelen på den västra delen av husets södra sida, utfördes under hösten 2024 och början av vintern 2025. Granvirke höggs i Färila och torkades under sommaren 2024. Panelen på denna fasad utformades som tidigare med stående panelbrädor samt profilerade stående locklister. Fasaddelen försågs med nya knutlådor, sex nya dropplister till fönstren samt en takfot av profilerade brädor av samma utformning som tidigare. Fasaden har rödfärgats och omfattningar och lister målades i bruten vit kulör. Hängränna och stuprör återmonterades med nyttillverkning av två sektioner stuprör.

Etapp 4, som bestod av återställning av den västra gavelns fasadpanel, utfördes under hösten 2025. I enlighet med överenskommelse med länsstyrelsen utfördes denna panel som kvarvarande ursprunglig panel på husets norra fasad, det vill säga som en lockpanel av varierande bredder av gran utan några locklister. Fönsterfodren kunde behållas, men de har kompletterats med sju nya dropplister, knutarna har försetts med nya knutlådor av furu, nya vindskivor av furu samt snedställda brädor av gran närmast takfoten. Vindsfönstrets fönsterbågar har även renoverats i denna etapp och några skadade glasrutor byttes mot nyttillverkat glas. Fasaden har rödfärgats och omfattningar, knutar och fönstersnickerier har målats i bruten vit kulör.

Renoveringens olika etapper har godkänts utan anmärkningar vid följande slutbesiktningar: Etapp 1: Yttertak och fönsterbågar 2024-05-24, etapp 2: Innertak och målade taklist 2024-07-03, etapp 3: Fasadpanel mot söder: 2025-01-28 och etapp 4: Fasadpanel mot väster 2025-12-16. Kompletterande rödfärgning kommer att utföras under sommaren 2026. Hela återställningsarbetet redovisas samlat i denna slutrapport.

Antikvarisk slutbedömning

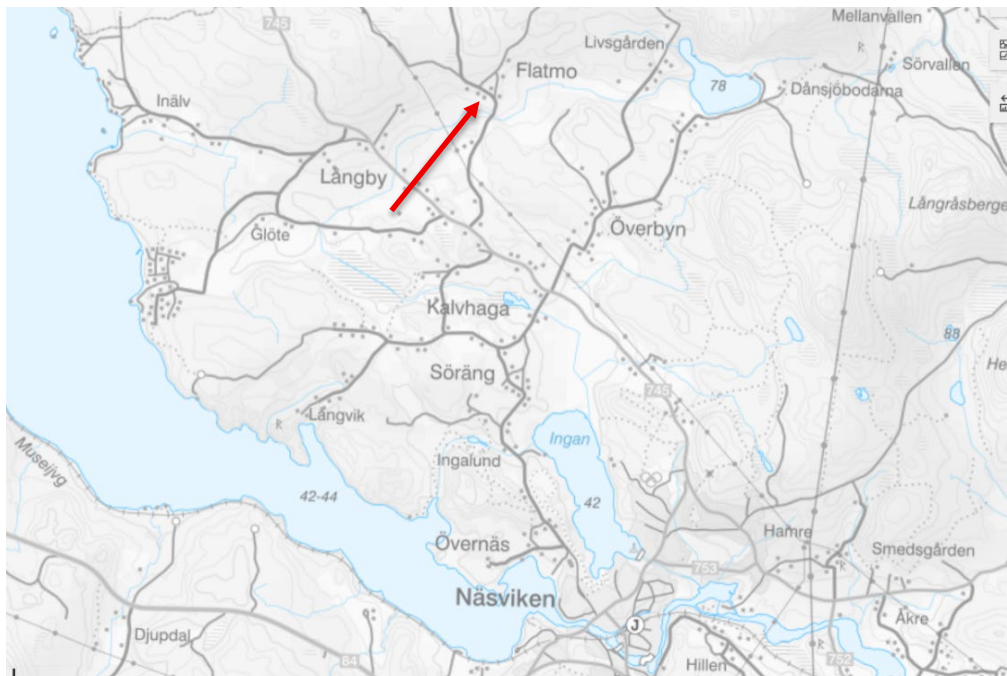
Samtliga inblandade entreprenörer, det vill säga Markus Ståhl vid Forsa Trähantverk och Alf Blom vid Forsa Hantverk & Byggnadsvård, samt plåtfirman Pj Plåt AB har utfört renoveringsarbetet med yttertaket, fasadpanelen, fönstren samt salens innertak och taklist på traditionellt sätt i samråd med länsmuseum och fastighetsägaren. Renoveringens olika etapper har alla följt villkoren i länsstyrelsens tillstånd och bidragsbeslut. Slutresultatet ser bra ut ur antikvarisk aspekt.

Länsmuseum har godkänt arbetets olika etapper utan anmärkningar i fyra antikvariska slutintyg upprättade 2024-05-24, 2024-07-07, 2025-01-30 och 2025-12-16.

Karta

Figur 1. Utdrag ur cX-kartan över Gävleborgs län med byn Flatmos placering markerad med en pil.

Figur 2. Utdrag ur Gävle planarkivs detaljplanekarta. Norrgården i Flatmo markerad med en pil.

Lagskydd och kulturhistorisk status

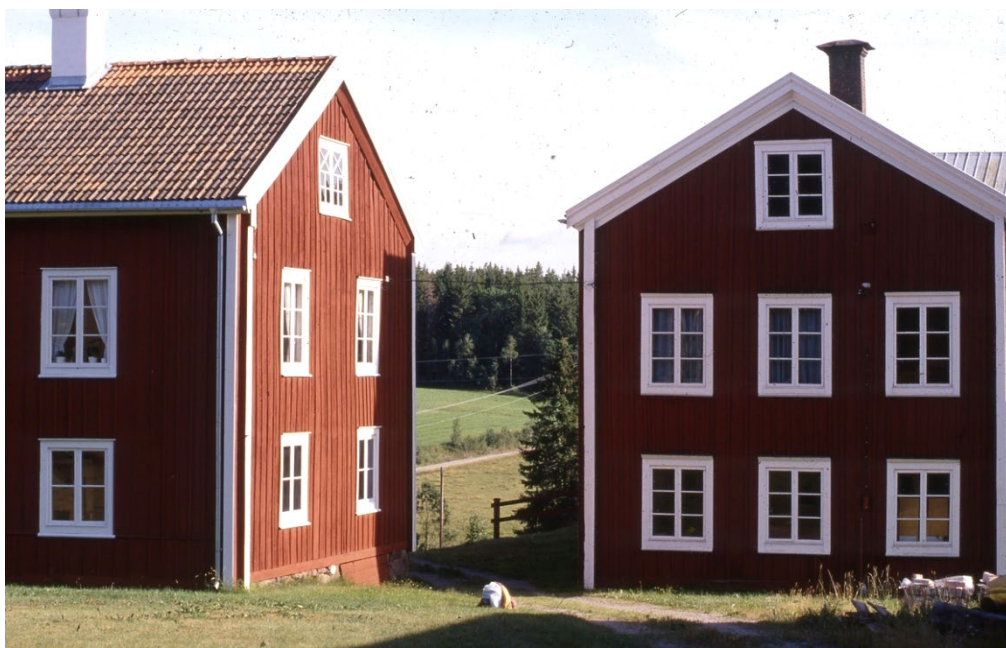
Norrgården i Flatmo är skyddad som byggnadsminne enligt Kulturmiljölagens tredje kapitel.

Figur 3. Norrgården från söder 1997, från vänster ladugården, bröllopsstugan och boningshuset. Foto: Michael Abne. Foto i Läns museet Gävleborgs bildarkiv (bildnummer XLM.LST00746).

Historik

Flatmo by ligger cirka fyra kilometer nordväst om Näsvikens tätort i Forsa socken. Sedan 1500-talet bestod Flatmo av tre gårdar varav två återstår sedan den tredje brann ned på 1930-talet. Norrgården flyttades i början av 1830-talet till nuvarande läge i en söderslutning norr om Lillberget. På Norrgården finns idag två bostadshus, ett härbre, en uthusbyggnad med vagnslider och vedbod, en nyuppförd ekonomibygnad byggd på en bevarad slaggstensgrund från 1880-talet samt en jordkällare. Norrgården drevs som ett jordbruk med djur fram till 1980-talet.

Figur 4. Bröllopsstugans västra del och del av ladugårdens norra fasad. Foto: Michael Abne 1997. Foto i Läns museet Gävleborgs bildarkiv (bildnummer XLM.LST00748).

Figur 5. Vagnslidrets södra del, bröllopsstugans västra gavel och ladugården. Foto från väster: Thomas Hägg, 2023-07-22.

På gården fanns det fram till 2023 en mycket stor ladugårdsbyggnad i tre plan, vilken då brann ned, se mer om detta under rubrik *Orsaker till åtgärder*. Tidigare har det även funnits ytterligare byggnader på gården, bland annat en linskäkt.

Figur 6. Boningshuset och bröllopsstugan från nordväst. Foto: Daniel Olsson, 2024-05-20.

Bröllopsstugan

Detta hus uppfördes 1832 som gårdens huvudbyggnad och bostad åt bröderna Erik och Olof Samuelsson, vilka bosatte sig där med varsin familj. Brodern Olof blev 1835 ensam ägare till gården, men båda familjerna bodde kvar där tills 1851 då brodern Erik med familj flyttade till Sörgården. Byggnaden uppfördes som ett modernt Forsahus i två fulla våningar, där övervåningen, som fick funktion av festvåning, medvetet utrustades med högre fönster än bottenvåningen trots att

hela huset är byggt i en etapp. På bottenvåningen har alla rum eldstäder medan det ursprungligen bara var den stora festsalen på övervåningen som hade en kakelugn. Bottenvåningen utgörs av sex rum och en stor farstu där en centralt placerad rak trappa leder upp till övervåningen. Den övre våningen har också en rymlig farstu och fyra stora rum varav festsalen mot väster upptar hela husets bredd. Ursprungligen utgjordes även husets östra del av en motsvarande sal, men den delades av till två rum i slutet av 1800-talet.

Byggnaden vilar på en grund av huggen sten och har stomme av timmer. Fasaderna är klädda med rödmålad panel, vilken ursprungligen var utformad som en spontad lockpanel varav vissa delar fortfarande återstår, bland annat mot norr. Panelerna har i övrigt profilerade ribbor och knutarna är inbyggda i knutlådor. Fönster- och dörrar med tillhörande foder är målade i vit kulör. Takkonstruktionen består av åsar som vilar på byggnadens gavelrösten och saxformade takstolar, sparrar och ett undertak av taktro. Byggnaden hade enligt uppgift ursprungligen spåntak och ett äldre spåntak ligger även nu kvar under det tvåkupiga lertegeltaket.

Figur 7. Detalj av den övre salens tapet och taklist. Foto: Daniel Olsson, 2024-07-03.

Den övre salen har trägolv, bröstpanel av liggande brädor upp till fönsterhöjd och ovanför denna är väggarna klädda med en gulgrön blomstermönstrad tapet med en tillhörande dekorationsmålade taklist. Tapeten har enbart blekts en aning, medan taklistens ursprungliga kulörer enbart kan ses på ett parti bakom en täckbräda intill kakelugnen. Innertaket utgörs av ett vitmålat lockpaneltak. Rummet har en gråvitmålad spegeldörr med tre speglar och en mycket stor kakelugn, som har tillverkats i Forsa eller Hudiksvall, med glaserade kakelplattor som överensstämmer väl med rummets övriga färgsättning. Övriga rum beskrivs inte närmare här, eftersom det enbart är salen som nu har åtgärdats, men i byggnaden finns en rad välbevarade rum med schablonmåleri, marmorering, enfärgade målade väggar samt tapeter¹.

¹ Konsthögskolans arkitekturskola – restaureringskonst 2002, s.76ff.

Figur 8. Ladugårdens murar som återstod efter den omfattande branden. I bakgrunden syns bröllopsstugan med presenning på taket. Foto: Daniel Olsson, 2023-09-11.

Orsaker till åtgärder

Natten till den 7 augusti 2023 drog ett mycket kraftigt åskväder fram över stora delar av Sverige. Vid byggnadsminnet Norrgården i Flatmo slog blixten ned i den stora ladugården och antände byggnaden. En granne kontaktade direkt fastighetsägaren, men byggnaden gick tyvärr inte att rädda. Branden spred sig även till den närliggande bröllopsstugan från 1832, men genom en omfattande insats av fastighetsägare, räddningstjänst och tillskyndande grannar kunde denna byggnad till slut räddas. Skadorna blev dock omfattande på främst träpanel, fönster, yttertak samt i form av vattenskadorna i delar av byggnaden, främst salen på övervåningen med målat innertak och rummets dekorationsmålade taklist.

Figur 9. Drönarfoto över gården, från vänster den nedbrunna ladugården, vagnslidret, bröllopsstugan och det nuvarande boningshuset. Foto: Andreas Widerberg, 2023-09-11.

Länsmuseet fick i uppdrag av länsstyrelsen att dokumentera resterna efter den nedbrunna ladugården och detta utfördes 2023-09-11 genom fotografering från

marken samt med drönare. Någon total återuppbyggnad av den stora ladugården var inte möjlig att genomföra, men på den kvarvarande delen av ladugårdens grundmurar av slaggsten har en ny ekonomibygnad uppförts. Detta arbete har inte omfattats av någon antikvarisk medverkan, men arbetet redovisas ändå kortfattat under rubrik *Övrigt* nedan.

Figur 10. Markus Ståhl intill det södra takfallets brandskadade delar. Foto från sydväst: Daniel Olsson, 2023-10-26.

Yttertak

Byggnadens takkonstruktion utgjordes således innan branden av takåsar, sparrar, trovirke, spåntak, strö- och bärläkt samt ett tak av lertegelpannor. Taket renoverades på 1990-talet med masonit och ny strö- och bärläkt varefter det befintliga takteglet lades tillbaka. För cirka tio år sedan lades taket om av Forsa Trähantverk med nya pannor av lertegel.

Vid branden fick elden fäste i delar av träkonstruktionen under tegeltaket fem–sex meter in på taket vilket ledde till omfattande skador på trovirke, takspån, strö- och bärläkt samt takteglet inom en relativt stor takyta på den västra delen av det södra takfallet.

Figur 11. Detalj av brandskada vid det södra takfallets sydvästra del. Foto: Daniel Olsson, 2023-11-07

Figur 12. Detalj av brandskada i takkonstruktionen på vinden under det södra takfallet. Foto från nordväst: Daniel Olsson, 2023-10-26.

Figur 13. Detalj av skadat parti på vinden under takfallet mot söder intill byggnadens sydvästra hörn efter bortkapning av skadat trovirke. Foto från nordöst: Daniel Olsson, 2023-10-26.

Fasadpanel mot söder

Innan branden hade bröllopsstugan en fasadpanel av stående rödmålade locklistpanel av gran mot söder. Knutarna var inklädda med vitmålade knutlådor. I och med branden brandskadades många av panelbrädorna och knutlådorna på husets västra fasad samt den inklädda takfoten. Det fanns ett antal kraftiga sotmärken på väggarna efter att det hade brunnit i timret.

Figur 14. Bröllopsstugan från sydväst med skadad och delvis borttagen panel. Foto: Daniel Olsson, 2023-10-26.

Figur 15. Detalj av brandskada i timmerstommen på den södra fasadens västra del. Foto från söder: Daniel Olsson, 2023-09-11.

Fasadpanel mot väster

Den västra gaveln hade också en rödmålad locklistpanel av gran och knutarna var inklädda med vitmålade knutlådor. Vid branden skadades panelen och knutlådorna på i första hand fasadens södra del, men skador förekom även på övriga paneldelar mot väster. Även på denna fasad var timmerstommen brandskadad under panelen.

Figur 16. Bröllopsstugans västra fasad. Foto från väster: Daniel Olsson, 2024-05-20.

Fönster

Byggnadens fönster utgörs av två fönsterbågar med träspröjs om två rutor på bottenvåningen respektive tre rutor på övervåningen. Vid branden skadades samtliga fönsterbågar mot väster och ett stort antal av fönsterbågarna mot söder. Många glasrutor sprack och färgskikten på fönsterbågarna skadades svårt när färgen kokade av hettan under branden.

Figur 17. Fönster mot söder innan renovering. Foto från söder: Daniel Olsson, 2023-09-11.

Figur 18. Den övre salen från norr med uppstämplat innertak. Foto: Daniel Olsson, 2023-10-26.

Salens innertak

I den stora festsalen i den västra delen av bröllopsstugans övervåning utgörs innertaket av ett limfärgsmålat plant innertak av lockpanel målat i gråvit kulör. Vid släckningsarbetet rann stora mängder vatten ned från vinden vilket ledde till omfattande vattensskador på innertakets målade ytskikt. Omgående efter att skadorna uppstod stämpades innertaket upp tillfälligt med trästöttor och värmefläktar sattes in i byggnaden för att torka upp i rummen.

Figur 19. Detalj av innertaket innan renoveringen. Foto: Daniel Olsson, 2024-05-20.

Salens tapet och taklist

Festsalens papperstapet är klistrad på ett underlag av makulerad väv. Till denna tapet hör, som tidigare har beskrivits, en klistrad dekorationsmålade taklist i grågrön, svart och röd kulör på vit botten. Vid släckningen av branden blev rummets tapet och taklist väldigt blöta.

Figur 20. Detalj av taklisten och tapeten. Foto: Daniel Olsson, 2024-05-20.

Ärendets fortsättning

Efter branden tog fastighetsägaren kontakt med Markus Ståhl vid Forsa Trähantverk, Näsviken, som tog fram åtgärdsförslag för skadade delar av byggnadens yttertak, panel mot väster och del av panelen mot söder samt fönstren på husets västra respektive södra fasad, med undantag av portens överljusfönster vilket inte behövde åtgärdas.

Konservator Alf Blom, Forsa Hantverk & Byggnadsvård, Näsviken, tog på motsvarande sätt fram ett åtgärdsförslag för den övre salens innertak och taklist.

Fastighetsägaren sökte och erhöll tillstånd till de föreslagna åtgärderna av länsstyrelsen. Arbetet med yttertaket har bekostats med medel från fastighetsägarens försäkringsbolag och till övriga utförda delar har länsstyrelsen lämnat byggnadsvårdsbidrag.

Figur 21. Ställning uppsatt vid den södra fasaden under arbetets tredje etapp. Foto från sydväst: Daniel Olsson, 2024-05-20.

Utförda åtgärder

Renoveringen har utförts av Markus Ståhl vid Forsa Trähantverk, Näsviken, Pj Plåt AB, Delsbo, samt Alf Blom från Forsa Hantverk & Byggnadsvård, Näsviken. Länsmuseet har deltagit i arbetet som antikvariskt medverkande genom byggnadsantikvarie Daniel Olsson som under arbetets gång utfört sju besök på plats.

Yttertak

Yttertaket åtgärdades under etapp 1 av arbetet vilken pågick under perioden oktober till december 2023. Arbetet inleddes med demontering av de brandskadade takdelarna vilka kasserades. Den aktuella ytan uppgick till cirka 30

Figur 22. Det södra takfallet från sydöst efter omläggning. Foto: Daniel Olsson, 2023-11-07.

kvadratmeter. Därefter byggdes ett nytt undertak upp på den aktuella ytan av nytillverkad taktro av bandsågade furubrädor från Färila, läkt, masonit samt strö- och bärläkt innan ett tak av cirka 24 kvadratmeter nytillverkade tvåkupiga lertegelpannor av Vittinges fabrikat lades. Resterande yta kunde täckas med befintliga pannor. Fyra taktassar som skadats skarvades i med nytt virke vid takfoten. På plåt, Delsbo, har bytt ut en 2,3 meter lång takfotsplåt. Arbetet godkändes vid slutbesiktningen av denna del som hölls 2024-05-20.

Figur 23. Detalj av det södra takfallet sett från vinden med ny taktro. Foto från nordöst: Daniel Olsson, 2023-11-07.

Figur 24. Detalj av locklistpanelen och den profilerade takfoten på den västra delen av husets södra fasad. Foto från sydväst: Daniel Olsson, 2025-01-28.

Fasadpanel mot söder

Under perioden november 2024 till januari 2025 har Markus Ståhl, Forsa Trähantverk, under renoveringens tredje etapp, återställt fasadpanelen på den västra delen av den södra fasaden på bröllopsstugan. Granvirke till fasaden höiggs i Stocksbo, Färila socken, och torkades under sommarhalvåret 2024. En särskild hyvel och frässtål togs fram för att rätt profil skulle erhållas när hyvlingen ägde rum. Panelen på denna fasad utformades på samma vis som innan branden, det vill säga med stående panelbrädor av varierande bredder, cirka 20–36 centimeter, samt profilerade stående locklister. Panelbrädorna är spikade direkt på timret.

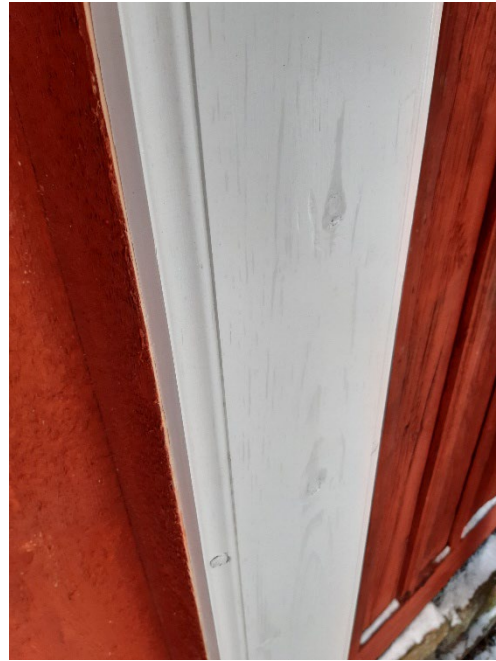
Cirka hälften av de smidda spikarna kunde återanvändas och resterande smidda spikar inköptes från Claessons Trätjärna AB i Göteborg. Knutlocken av furu är som tidigare utförda med profilerade kanter. Tre undre, respektive tre övre, dropplister till fönstren har nytillverkats med de äldre som förlaga. Inga fönsterfoder har behövt bytas ut.

Figur 25. Detalj av panelen på den södra fasaden. Foto från sydöst: Daniel Olsson, 2025-01-28.

Figur 26. Detalj av panelen och det återuppsatta stupröret. Foto från sydöst: Daniel Olsson, 2025-01-28.

Figur 27. Detalj av profilerat knutlock på den södra fasaden. Foto: Daniel Olsson, 2025-01-28.

Takfoten har utformats på samma sätt som tidigare med profilerade vitmålade brädor. Hängränna och stuprör, vilka tillfälligt hade tagits ned efter branden har återuppsatts av Pj Plåt, Delsbo, med nytillverkning av två sektioner stuprör. Allt utfört renoveringsarbete på den södra fasaden godkändes vid slutbesiktningen 2025-01-28.

Figur 28. Bröllopsstugan från sydväst efter uppsättning av locklistpanel på den södra fasaden. Foto: Daniel Olsson, 2025-01-28.

Figur 29. Undersökning av kvarvarande ursprunglig panel på husets norra fasad. Från vänster i bild ses Hans-Erik Hansson, Markus Ståhl, Lovisa Orvarsson och Thomas Hägg. Foto från nordöst: Daniel Olsson, 2024-05-20.

Fasadpanel mot väster

Vid besiktningen 2024-05-20 deltog Hans-Erik Hansson samt Lovisa Orvarsson från länsstyrelsen och vid detta besök bestämdes att den västra fasaden skulle utformas så som fasaden ursprungligen hade sett ut, det vill säga med breda lockpanelbrädor av gran, vilket bland annat fortfarande kan ses på husets norra fasad. Grantimmer till denna panel högs vintern 2025 i Stocksbo, Färila socken, och sågades till panelbrädor av varierande bredder, cirka 24–30 centimeter, vilka fick torka under sommarhalvåret 2025. Under sensommaren 2025 maskinhyvlades panelbrädorna på undersidan och sågades på framsidan. Uppsättningen av panelen utfördes därefter under renoveringens fjärde etapp under perioden oktober till november 2025. Genom att panelens utformning behövdes färre spikar vid uppsättningen än för exempelvis lockpanel. Den nya panelen är inte spontad som den som finns kvar på husets norra fasad, men är annars helt och hållet lik denna.

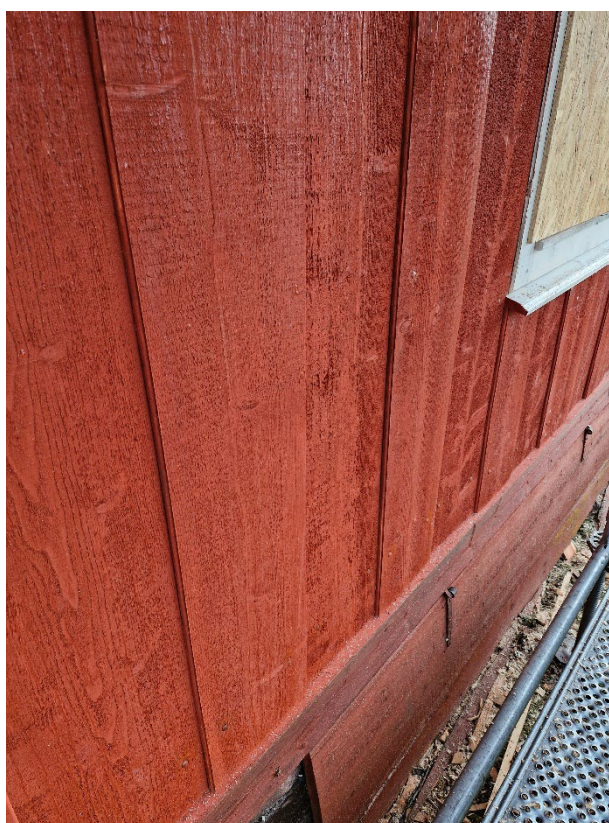

Figur 30. Bröllopsstugan från sydväst med ställning uppsatt vid husets västra gavel. Foto: Daniel Olsson, 2025-12-16.

Vid detta arbete har cirka 60 % äldre befintlig spik återanvänts i kombination med cirka 40 % nytillverkad smidd spik inköpt från Claessons Trätjärna AB i Göteborg. Den nedersta vattbrädan, vilken troligen byttes ut vid renoveringen på 1990-talet, kunde behållas. Fönsterfodren har inte heller bytts ut, men har kompletterats med sammanlagt sju nya dropplistor av furu – tre övre och fyra undre – av samma modell som de tidigare.

Knutarna mot väster försågs med nya knutlådor av furu med samma profilering som de tidigare. Slutligen utrustades gaveln mot väster med nya dubbla vindskivor av furu samt snedställda profilerade takfotbrädor av gran.

Den horisontella luckan mot grunden, vilken byttes ut under renoveringen på 1990-talet, kunde behållas. Allt utbytt virke målades med Falu rödfärg eller linoljefärg i bruten vit kulör. Det utförda arbetet godkändes vid slutbesiktningen 2025-12-16.

Figur 31. Detalj av panelen på den västra fasaden. Foto från nordväst: Daniel Olsson, 2025-01-28.

För att täcka de springor som efter uppsättningen av den nya panelen fanns mellan panelbrädorna och fönsterfodren beslöts vid slutbesiktningen att dessa skulle försees med vertikala smala lister, av 35 millimeters bredd, på sidorna. Denna utformning förekommer på övriga fasader och fastighetsägaren vill därigenom undvika läckage in bakom panelen via de springor som fanns mellan fasadpanelen och fodren. Detta utfördes således efter slutbesiktningen.

Då det var för sent för kompletterande målning med rödfärg i december 2025 kommer detta att utföras av fastighetsägaren under sommarhalvåret 2026.

Figur 32. Den västra fasadens panel från nordväst. Foto: Thomas Hägg, 2026-03-26.

Figur 33. Detalj av panelen mot väster. Foto från sydväst: Thomas Hägg, 2026-03-26.

Fönster

Samtliga fönsterbågar mot söder och väster på våning 1 och 2 plockades ut under etapp 1, det vill säga under perioden oktober 2023 till maj 2024 och renoverades. Sammanlagt har 25 skadade glasrutor – 7 på nedervåningen och 18 på övervåningen – bytts ut mot nytillverkat grönaktigt handblåst fönsterglas från Gysinge Byggnadsvård. Cirka 60 % av fönsterglaset blev därmed utbytt. Fönsterbågarna är spårfalsade och vid renoveringen har de tryckkittats. I några fall fick täljning med stämjärn utföras för att glaset skulle passa. Trälagningar har utförts på tre fönsterbågar, men i samtliga fall rörde det byten av delar under 10 centimeter långa.

Fönsterbågarna och järnbeslagen skrapades rena och beslagen behandlades med rostskyddsfärg samt kallpressad kokt linolja. Fönsterbågarnas utsidor och falsar oljades med en blandning av lika mycket linolja och terpentin och målades därefter i tre strykningar med Wibos linoljefärg i befintlig bruten vit kulör, NCS S 1002-Y. Vid fastsättningen av fönsterbågarna har återanvänd hästkosöm nyttjats. Fönsterrenoveringen godkändes vid slutbesiktningen 2025-05-20.

Vindsvåningens båda fönsterbågar mot väster, vilka inte ingick i etapp 1, renoverades under hösten 2025 och några skadade glasrutor bytts då mot äldre fönsterglas av liknande karaktär. Inga trälagningar behövde utföras på dessa fönsterbågar. Bågarna har målats tre gånger med bruten vit linoljefärg av Wibos fabrikat i befintlig kulör. Dessa båda fönsterbågar godkändes och sattes in direkt efter slutbesiktningen 2025-12-16.

Figur 34. Detalj av renoverat fönster mot söder. Foto från sydöst: Daniel Olsson, 2024-05-20.

Figur 35. Renoverade fönsterbågar till vindsvåningens fönster mot väster. Foto: Daniel Olsson, 2025-12-16.

Figur 36. Alf Blom i salen på övervåningen efter täckning av golv, men innan ommålning av innertaket. Foto från nordöst: Daniel Olsson, 2024-05-20.

Salens innertak

Under renoveringsetapp 2, vilken ägde rum under perioden maj till juni 2024, har innertaket i bröllopsstugan renoverats. Arbetet inleddes med att trägolvet täcktes med papp och väggarna med tunn plast. Därefter skrapade Alf Blom ned all limfärg från innertaket. Fuktskadorna behandlades med 94% spritschellack, sedan en

Figur 37. Salens tak från norr efter ommålning. Foto: Daniel Olsson, 2024-07-03.

linoljegrund från Wibo i två strykningar och slutligen en matt emulsionsfärg av Wibos fabrikat i vit kulör i en strykning. Den glans som innertaket fick vid slutstrykningen kommer enligt Alf Blom att försvinna inom något år, då emulsionsfärgen med tiden får samma karaktär som en limfärg. Arbetet godkändes utan anmärkningar vid slutbesiktningen 2024-07-03.

Figur 38. Detalj av tak, taklist och tapet efter renovering. Foto: Daniel Olsson, 2024-07-03.

Salens tapet och taklist

Tapetens taklist hade släppt på några ställen och under renoveringsetapp 2 limmades dessa partier tillbaka. Därefter målade Alf Blom i fuktskadade partier av den vita bakgrunden på taklisten med en emulsionsfärg plus lite olja så att fukt-skadorna inte skulle slå igenom. Målningen utfördes med en fin konstnärspensel.

Tapeten hade klarat sig förvånansvärt bra efter torkningen och inga åtgärder behövde utföras mer än limning på ett ställe där den hade släppt. På väggen mot öster lossades tapeten tillfälligt från panelen för att underlätta torkningen och motverka mögeltillväxt.

Allt utfört arbete med tapet och taklist godkändes vid slutbesiktningen 2024-07-03.

Figur 39. Detalj av tak, taklist och tapet efter renovering. Foto: Daniel Olsson, 2024-07-03.

Figur 40. Bröllopsstugans västra del från sydväst efter avslutad renovering. Foto: Thomas Hägg, 2026-03-27.

Avvikelser från beslut

Restaureringen av bröllopsstugans yttertak, fasadpanel respektive fönster mot väster och söder, ommålningen av den övre salens innertak samt renoveringen av salens tapet och taklist har följt de framtagna åtgärdsförslagen och villkoren i länsstyrelsens tillståndsbeslut. Några särskilda avvikelser har således inte behövt göras i samband med detta arbete.

Återstående väsentliga skador

Genom de ovan beskrivna restaureringsåtgärderna har de skadade delarna av byggnadens yttertak, fasadpaneler och fönster samt den övre salens tapet, taklist och målade innertak åtgärdats. Några väsentliga kända skador återstår således inte på dessa delar.

Däremot finns fuktskador i köket på bottenvåningen under den övre salen, men de är inte lika omfattande som de var i den övre salen. Skadorna i köket består främst av rinningar och fuktfläckar, se figur 41, och dessa har inte åtgärdats i samband med den nu avslutade renoveringen.

Figur 41. Fuktskador på bröstpanelen mot väster i köket under den övre salens södra del. Foto från sydöst: Daniel Olsson, 2024-05-20.

Antikvariska ställningstaganden

De flesta antikvariska ställningstaganden var avklarade redan när arbetet inleddes, men några frågor har diskuterats under arbetets gång:

Fasadpanelens utformning

Frågan om fasadpanelernas utformning beslöts som nämnts ovan vid länsstyrelsens deltagande vid besiktningen 2024-05-20. Då bestämdes att den södra fasaden skulle utformas som den befintliga fasadpanelen på denna vägg medan den västra fasadens panel skulle se ut som den ursprungliga utformningen, det vill säga en lockpanel av det slag som ännu kan ses på delar av byggnadens norra fasad.

Val av fönsterglas

Inför renoveringen av de skadade fönstren diskuterades frågan om vilken typ av glas som skulle väljas ingående. Markus Ståhl hade tagit med sig prover på några typer av nytillverkade glas vilka jämfördes med fönstrens befintliga glas, vilka varierade en del vad gäller glasets kulör. Ett större parti återanvända glastrutor som fanns till salu övervägdes även, men dessa gick mer i blått än grönt vilket gjorde dem mindre lämpliga i detta sammanhang. Efter avstämning med länsstyrelsen föll valet på Gysinges nytillverkade fönsterglas vilka användes genomgående till fönstren i våning ett och två på husets västra och södra fasad. Till vindens västra gavelfönster, det vill säga på tredje våningen, har emellertid äldre hela fönsterglas använts.

Figur 42. Inskription med rödkrita på bröllopsstugans timmerstomme på den västra fasaden nära den sydvästra knuten. Foto från sydväst: Daniel Olsson, 2025-01-28.

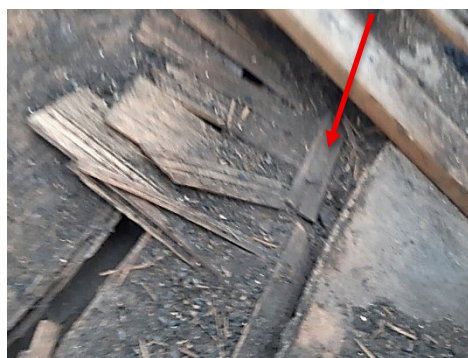
Övriga antikvariska iakttagelser

Sedan delar av panelbrädorna på husets västra gavel tagits ned syntes en text skriven med rödkrita direkt på timret relativt nära byggnadens sydvästra knut, se figur 42. Där står: 42 540 Stenar

36 Stenvarf hög 5 anner hög

Den första tanken var att inskriptionen skulle kunna avse mängden tegelstenar som hade gått åt när bröllopsstugan uppfördes. Antalet tegelstenar är dock alldeles för omfattande för att avse denna byggnad. Enligt murare Erik Andersson skulle ett ungefärligt antal tegelstenar till två murstockar med tillhörande skorstening kunna uppgå till cirka 5 000. 36 stenvarv motsvarar cirka tre meters höjd, vilket således är alldeles för lågt för att kunna avse en murstock. Ordet *annar* skulle enligt läns museets intendent Ingela Broström i detta fall kunnat vara en dialektal form av *alnar* och då stämmer höjdangivelsen med antalet stenvarv betydligt bättre. Fastighetsägaren föreslog att antalet stenar skulle kunna avse den nedbrunna ladugårdens murar. Den murades nämligen med tre stenar tjocka murar och huset innehöll dessutom två murstockar med eldstäder. Bröllopsstugan uppfördes 1832 och ladugården 1840. Vi vet inte när panelen sattes upp, men eftersom timret under är grånat är det sannolikt att det dröjde ett antal år. Det troliga är därför att någon har beräknat och antecknat åtgången av tegel inför bygget av ladugården. Erik Andersson anser också att detta är sannolikt.

Vid rivningen av de skadade delarna av spåntaket under tegelpannorna kunde det konstateras att spånen var fastpikade med långa träslanor (så kallade *slims*) vilket är ett ålderdomligt sätt att lägga ett spåntak, se figur 43. Spikarna som använts var dessutom väldigt kraftiga. Detta tyder på att de kvarvarande delarna av spåntaket skulle kunna vara av relativt hög ålder. Undertaksbrädorna är sågade, men vissa är kluvna och bilade på en sida. Under arbetet syntes spår av den sannolikt ursprungliga takfoten, som var uppbyggd

Figur 43. Detalj av takspån fastsatta med träslanor (*slims*) se pil. Foto från sydväst: Daniel Olsson, 2023-10-26.

av spontad lockpanel. I samband med renoveringen påträffades en liten hammare under taket vilken lades tillbaka där den hade hittats.

Figur 44. Den nya ekonomibyggnaden uppförd på de bevarade slaggstensmurarna efter ladugårdens del från 1885. Foto från nordöst: Daniel Olsson, 2025-12-16.

Övrigt

Då det inte var möjligt att återuppföra den stora ladugården önskade fastighetsägaren att bevara de kvarvarande murar av slaggsten som fanns under ladugårdens västra, senare uppförda, del. Efter undersökning visade det sig att murarna skulle kunna behållas och även utgöra grund för en ny vinklad ekonomibyggnad i trä. Länsstyrelsen lämnade sitt medgivande till den nya byggnaden och kommunen beviljade bygglov. Byggnaden uppfördes av Erik Marsch Entreprenad, Näsviken, under 2025 med regelstomme i 1½ plan ovanpå slaggstensmurarna. Husets har rödmålad fasadpanel, vitmålade dörr- och fönsteromfattningar och taket utgörs av ett sadeltak med galvaniserad pannplåt.

Figur 45. Norrgården i Flatmo från sydöst. Foto: Daniel Olsson, 2025-12-16.

Figur 46. Den nyuppförda carporten från sydväst. Foto: Daniel Olsson, 2025-12-16.

Fastighetsägaren har även uppfört en carport väster om gårdens vagnslider och även detta arbete har skett i samråd med länsstyrelsen. Målningsarbetet kommer att färdigställas under sommarhalvåret 2026.

Figur 47. Gården från sydväst, från vänster i bild, den nybyggda ekonomibyggnaden, den restaurerade bröllopsstugan och boningshuset. Fastighetsägaren Thomas Hägg ses till höger i bild. Foto: Daniel Olsson, 2025-12-16.

Källor

Arkiv

Länsmuseet Gävleborg. Ärendearkiv. Hudiksvalls kommun, Forsa socken, Flatmo 2:6, Norrgården.

Tryckta källor

Gage, Ann Christine 1998. *Byggda minnen. Byggnadsminnen i Gävleborgs län*. Gävle.

Konsthögskolans arkitekturskola – restaureringskonst. 2002. *Hälsingegårdar i fem socknar*. Stockholm.

Otryckta källor

Forsa Hantverk & Byggnadsvård. Kostnadsberäkning renovering vattenskadat paneltak samt dekorationsmålad taklist.

Forsa Trähantverk. Offert 2023-09-13.

Informanter

Andersson, Erik. Murare. Skriftliga uppgifter, april 2026.

Blom, Alf. Konservator. Muntliga uppgifter under och efter renoveringen.

Broström, Ingela. Intendent, Länsmuseet Gävleborg. Skriftliga uppgifter april 2026.

Hägg, Thomas. Fastighetsägare. Muntliga uppgifter under och efter renoveringen.

Ståhl, Markus. Byggnadsvårdssnickare. Muntliga uppgifter under och efter renoveringen.

Länsmuseet Gävleborg, Södra Strandgatan 20, 802 50 Gävle. lansmuseetgavleborg.se

